

Valeriu D. Călărășanu

Res Historica și Romanitatea Orientală

Cel mai recent număr al revistei poloneze *Res Historica*¹ din Lubin manifestă un interes special pentru problematica Romanității Orientale, căreia îi sunt subsumate toate cele 11 studii ale secțiunii principale: *Vlahi și Slavi în Evul Mediu și Epoca Modernă* – Ilona Czamanska (pg. 11); *Blasii și Pastores Romanorum în Gesta Hungarorum a Notarului Anonim* - Ryszard Grzesik (pg. 25); *Extensia nordică a așezărilor de lege*

valahă în Polonia medievală - Grzegorz Ryszard Jawor (pg. 35); *Instituții de autoconducere ale păstorilor nomazi și seminomazi din Balcani și din Regiunea Carpaților în Evul Mediu târziu și Epoca Modernă timpurie* - Milos Lukovic (pg. 51); *Considerații referitoare la statutul Morlacilor din arealul Trogir la jumătatea secolului 16: supuși ai Imperiului otoman și arendași ai Republicii Venețiene* - Dana Caciur (pg. 95); *Populația din Provinciile Ilirice cunoscută sub denumirea de Morlaci – definiții ale etnonimului în lumina literaturii franceze* - Wojciech Sajkowski (pg. 111); *Memoriile lui Cola Nicea: Studiu de caz asupra constructului discursiv al identității la Aromânii armatoli din Macedonia de la începutul secolului 20* - Vladimir Crețulescu (pg. 125); *Urme ale migrației vlahe în toponimia regiunii poloneze Podtatrze* - Anna Oczko (pg. 151); *Artefacte ale trecutului ca amprente ale memoriei. Moștenirea*

culturală aromână în Balcani - Ewa Kocoj (pg. 159); *Vlahii Megleni (Megleno-Români) din Serbia: o comunitate în pragul extincției* - Annemarie Sorescu-Marinkovia, Mircea Măran (pg. 197); *Identitatea etnică la Aromâni/Vlahi în secolul 21* - Ewa Nowicka (pg. 213). Dacă cea mai mare parte a aspectelor abordate în articolele acestei direcții de cercetare² exced problematica revistei noastre (fapt care nu le face mai puțin salutare, mai ales în ceea ce privește reușita configurării unui tablou general al problematicii), câteva dintre dimensiunile obiectului de cercetare, tratate cu precădere în primele două studii,

1. *Res Historica*, revista Institutului de Istorie de pe lângă Universitatea Marie Curie-Sklodowska din Lubin (<https://journals.umcs.pl/rh/issue/view/200/showToc>)

2. Putem vorbi despre o direcție de cercetare, dat fiind că *Res Historica* a mai publicat și în numerele anterioare studii și articole consacrate unuia sau altuia dintre aspectele problematicii Romanității Orientale.

fac excepție. Acestea vizează, în primul rând, evidențierea prezenței vlahilor/membrilor Romanității Orientale în literatura istorică a Evului Mediu (cu precădere a celui bizantin), implicarea elementului vlah în arhitectura Țaratului Asăneștilor (de Târnovo) și raporturile dintre acest stat și Papalitate, pe de o parte, respectiv, cruciații Imperiului Latin pe de alta, întemeierea stărilor medievale românești, coabitările elementului romano-oriental cu diferitele populații din ultimul val al marilor migrații (pecenegi, maghiari, cumani) ș.a.m.d. Studiile în discuție nu aduc un aport de noutate informativă la temă³ - și, de altfel, nici nu și-au propus acest obiectiv, reușita lor ținând mai ales de clarificarea, pentru un public calificat, dar mai puțin familiarizat cu această problematică, a unor concepte vizând nuanțele identitare, constructele istoriografice și – poate de salutat în primul rând – preocuparea de a contextualiza această tematică într-un tablou macroregional, pe durata istoriei lungi. Putem identifica, la o lectură amănunțită, și câteva uncte slabe ale abordărilor propuse: unele clișee (precum confuzia dintre transhuanța pastorală și migrație, supraevaluată în exegezele moderne balcanice, sau cantonarea în imagini nesustenabile precum O Moldovă medievală intens populată de slavi), ar nu trebuie să accentuăm aceste elemente, care au în ansamblul abordărilor propuse doar funcția de detalii și, în subsidiar, de itemi propuși pentru viitoare analize pucntuale. În contrapondere, există (mai ales în articolul semnat de Iлона Czamanska) și, chiar dacă doar schițate, câteva propuneri de abordări conceptuale ssematice de mare potențial, cea care ne-a atras atenția în mod special vizând justa evidențiere a coexistenței celor două mari procese de sincretism etno-cultural care au modelat Orientul european în primul mileniu creștin: romanizarea și slavizarea, care sau desfășurat relativ sincron și antisimetric, astfel încât putem vorbi – așa cum autoarea o face, în termeni bine ponderați - de un proces de slavizare extins aspra slavilor, dar și de unul de valahizare/romanizare pe care le-au resimțit periferiile lumii daco-romane.

Salutăm, încă o dată, această reușită a colectivului de cercetare de la *Res Historica* Lubin și așteptăm cu interes viitoarele apariții.

3. Vorbim de noutate informativă din perspectiva cercetătorilor familiarizați cu acest domeniu de studiu